

ՊԱՐԱԳԱՅԱԿԱՆ ԵՎ ԽՆԴՐԱՅԻՆ ՈՐՈՇԻՉԸ ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԵՆՈՒՄ

Գոյականին վերաբերող այն լրացական բառերը, որոնք օժտված են պարագայական կամ խնդրային նշանակությամբ, առանձին ուսումնասիրման անհրաժեշտություն են զգում: Դրանք երկակի նշանակությամբ օժտված շարահյուսական իրակություններ են՝ առնչվելով և՛ գոյականական անդամի, և՛ բայական անդամի լրացումներին: Իրողությունը դիտարկենք մի երկու օրինակի վրա: Մեր *դեմ առ դեմ* հանդիպումը *սեղանի շուրջ* այնպես էլ տեղի չունեցավ: Լսում էր քեռու պատմությունները *Հեռավոր արևելքից*:

Առաջին օրինակում ընդգծված բառերն օժտված են պարագայական նշանակությամբ, երկրորդ օրինակում ընդգծվածը՝ խնդրային նշանակությամբ: Բայց իրապես դրանք գոյականների են վերաբերում /*հանդիպումը, պատմությունները*/, շարահյուսորեն դրանց հետ են կապված: Այդպիսի գործածություններում բառի, կապային կառույցի շարահյուսական պաշտոնի որոշման հարցում առկա են իրարամերձ, վիճահարույց կարծիքներ: Դա թերևս հետևանք է նաև այն բանի, որ երկակի նշանակությամբ օժտված այդպիսի շարահյուսական իրակությունները դեռևս չեն դարձել առանձին հանգամանակի քննության առարկա: Շարահյուսությանը վերաբերող աշխատություններից, բուհական դասագրքերից ու ձեռնարկներից շատերում որոշիչ քննության ժամանակ այդպիսի շարահյուսական իրակությունները հաճախ ուշադրությունից դուրս են մնում:

Որքանո՞վ է հիմնավոր հետևյալ նախադասություններում ընդգծված շարահյուսական իրակություններն անվերապահորեն որպես տեղի պարագա ներկայացնելը:¹

Մի քանի կանաչկոտ բլրակներ անցնելուց հետո երևացին Չիբուխյուրի աղքատիկ ցանքերը՝ *հարուստ սևահողի վրա*: Նկարիչը տեսավ նրա աչքերը և մոխրի վոշիկն՝ *ունքերի վրա, մազերի վրա*: Երեխան տարված էր ձկների խաղով՝ *փոքրիկ կապուտակ լճակի մեջ*:

Ս. Գյուլբուդաղյանը ընդգծված կապային կառույցները դիտում է որպես տեղի պարագա: Ծիշտ է, այդ բոլոր կապակցություններն էլ օժտված են տեղի նշանակությամբ, բայց չէ՞ որ դրանք փաստացի դրսևորումներով վերաբերում են *ցանքերը, փոշիկն, խաղով* գոյականական ձևերին, այսինքն՝ գոյականին և ոչ թե ստորոգյալներին կամ բայական որևէ լրացյալի: Մեր համոզմամբ՝ գոյականով արտահայտված լրացյալին վերաբերող տեղի նշանակությամբ օժտված այդպիսի լրացումները տեղի պարագա համարելը խնդրի վիճահարույց լուծում է:

Վերն ակնարկվեց, որ գոյականին վերաբերող լրացումը կարող է օժտված լինել նաև խնդրային նշանակությամբ: Ուշադրության արժանացնենք համապատասխան մի երկու օրինակ՝ «Ոմանց հիասթափությունը *կյանքից* անճարակության հետևանք է»:
«Այդպիսիների մեկուսացումը *հասարակությունից* կհեշտացնի երիտասարդության բարոյական դաստիարակության գործը»:
«Այդ բողոքները *ճնշումների դեմ* անհիմն են» և այլն: Ընդգծված բառերը, կապակցությունները՝ որպես խնդրային նշանակությամբ շարահյուսական միավորներ, իհարկե, հոմանշային առնչություն ունեն այսպիսի ներգործող, անջատման, վերաբերության խնդիրների հետ՝ «հիասթափվել *կյանքից*», «մեկուսացնել *հասարակությունից*», «բողոքել *ճնշումների դեմ*»: Բայց դա հիմք չափտի հանդիսանա ընդգծվածները /և այդպիսիները/ որպես խնդիր ճանաչելու համար:²

Երբ խնդրին մոտենում ենք նախադասության անդամների որոշման /դասակարգման/ սկզբունքը նկատի ունենալով՝ ակնհայտ է դառնում, որ պարագայական և խնդրային նշանակությամբ օժտված շարահյուսական իրակությունները դիտվելու են

¹ Ս. Գյուլբուդաղյան, *Ժամանակակից հայոց լեզու, 1988, էջ 231*:

² Ս. Աբրահամյան, Ն. Պաննասյան, Խ. Բադիկյան, *Ժամանակակից հայոց լեզու, հ. 3, էջ 394-398*; Հ. Հարությունյան, *Կառավարումը ժամանակակից հայերենում, էջ 235, 244*: Ս. Գյուլբուդաղյան, *նշվ. աշխ., էջ 152*:

որպես գոյականական անդամի լրացում, այսինքն՝ որոշիչ, այն պարզ պատճառով, որ դրանք փաստացի դրսևորումով հանդես են գալիս որպես գոյականին վերաբերող լրացում: Իսկ գոյականի կամ ընդունված ձևով ասած՝ գոյականական անդամի լրացումները լինում են որոշիչ, հատկացուցիչ, բացահայտիչ և ոչ թե խնդիր կամ պարագա:

Իհարկե, բացարձակորեն իշխող չէ այն տեսակետը, թե գոյականին վերաբերող՝ պարագայական և խնդրային նշանակությամբ լրացումները պարագա և խնդիր են ճանաչվելու: Կա նաև այլ տեսակետ: Ռ. Իշխանյանը բայանուն գոյականների լրացումների այսպիսի ըմբռնում ունի: Նա դրանք լայն առումով խնդիր է համարում, նեղ առումով՝ որոշիչ: «Բայանունները,- գրում է Ռ. Իշխանյանը,- ունենում են լայն առումով խնդիրներ, որոնք նեղ առումով համարում ենք մականուն՝ որոշիչ: Օրինակ՝ ուղերձ *երիտասարդներին* բառակապակցության մեջ *երիտասարդներին*-ը ուղերձ գոյականի խնդիրն է լայն առումով, իսկ նեղ առումով համարում ենք որոշիչ, մտածելով՝ ինչպիսի՞ ուղերձ: Կամ՝ *փախուստ բանտից, բանտից*-ը *փախուստ* գոյականի խնդիրն է լայն առումով, իսկ նեղ առումով համարում ենք որոշիչ /ինչպիսի՞ փախուստ/»: ³ Ի՞նչ է նշանակում լայն առումով, նեղ առումով: Կոնկրետ որոշվելու է, թե ընդգծված այդ հոլովածները նախադասության ի՞նչ անդամ են: Նկատենք նաև, որ տարբերություն դրված չէ խնդրային նշանակությամբ օժտված *երիտասարդներին* և պարագայական նշանակությամբ օժտված *բանտից* հոլովածների միջև:

Բայանվան այդպիսի լրացումները ճանաչվում են նաև այլ ըմբռնումով և տերմինավորումով: Ձեռնարկված միավորով գոյականական բառակապակցությունների քննությանը վերաբերող հոդվածում, անդրադառնալով դրանց լրացական անդամների շարահյուսական պաշտոնի որոշմանը, հեղինակները նշում են, թե դրանք «պարագայական որոշիչ և խնդրային որոշիչ» ⁴ են: Օրինակ՝ հանդիպում *գյուղում* կապակցության մեջ *գյուղում*-ը պարագայական որոշիչ է դիտվում, իսկ հանդիպում *ընկերներին* կապակցության մեջ *ընկերներին*-ը՝ խնդրային որոշիչ: Կարծում ենք՝ միանգամայն իրավացի են հեղինակները, երբ նշում են, թե խնդրի նման լուծումը ոչ թե գոյություն ունեցող հակադիր տեսակետների «փոխզիջողական հաշտեցում է, առավել ևս ոչ թե քմահաճ տերմինավորում, այլ երկակի արժեք ունեցող երևույթն իր ամբողջության մեջ, իր բուն էությանը ճանաչելու արտահայտություն» /Էջեր 107-108/:

Ամբողջ վերը նշվածից բխող հետևությունն այն է, որ որոշիչի ըմբռնմանը, դրա արտահայտությանը վերաբերող որոշ հարցեր ճշգրտման անհրաժեշտություն ունեն, որոշիչն ուշադրության առարկա է դառնալու իր բազմազան դրսևորումների մեջ:

Նախ՝ որոշակի տարբերություն է դրվելու գոյականին վերաբերող այսպիսի լրացումների միջև. մի կողմից՝ *բարձր ծառ, երեք մատիտ, այսպիսի* աշակերտ, *գրելու* թուղթ ևն, իսկ մյուս կողմից՝ հանդիպում *փողոցում, բառ առ բառ* արտասանություն, *փաստերով* ապացուցում ևն: Այս երկու կարգի որոշիչների տարբերությունը նախ պայմանավորվում է նրանով, որ առաջինները վերաբերում են առարկայանուն գոյականների, իսկ երկրորդները՝ բայանունների: Բայանունն օժտված է գործողության իմաստով, դրանում առարկայացված ձևով գործողություն է դրսևորվում: Հանդիպում, արտասանություն, ապացուցում գոյականներն օժտված են «հանդիպել», «արտասանել», «ապացուցել» գործողությունների իմաստներով:

Ինչպես որ բայանուններն իմաստային առումով մի տեսակ միջին դիրքում են գտնվում գոյականների և բայերի միջև, այնպես էլ դրանց վերաբերող լրացումները որոշակի ընդհանրություն պիտի ունենային գոյականական անդամի լրացում որոշիչ և բայական անդամի լրացումներ խնդիրների ու պարագաների հետ:

Բուն և պարագայական ու խնդրային որոշիչների տարբերությունը պայմանավորող երկրորդ կարևոր հանգամանքը հետևյալն է: Վաղուց նկատված իրողություն է, որ գոյականական բառակապակցություններ կարող են առաջանալ զեղչման հետևանքով:

³ Ռ. Իշխանյան, *Արդի հայերենի շարահյուսություն*, 1986, էջ 145-146:

⁴ Ս. Մելքոնյան, Ս. Հայրապետյան, *Ձեռնարկված միավորով գոյականական բառակապակցություններ, Գյուլիհի մանկավարժական ինստիտուտի «Գիտական աշխատությունների ժողովածու», 1993, էջ 107:*

Ի՞նչ են շինում էս ցեխերում, աղմուկի մեջ վայրենի,

Ա՛խ, թե նորից գրոնեն ճամփան *դեպի էնտե՛ր, դեպի տու՛ն* /Հ. Թումանյան/:

Ի տարբերություն նախորդ օրինակների՝ սրանում լրացյալը /ճամփան/ գործողության իմաստով օժտված չէ, բայց և նրա ընդգծված լրացումները պարագայական նշանակությամբ են օժտված /«դեպի էնտեղ, դեպի տուն»/: Դա բացատրվում է նրանով, որ վերջիններս որպես *ճամփա* գոյականի լրացում են հանդես եկել այն բանի հետևանքով, որ դրանց և *ճամփա* բառով արտահայտված լրացյալի միջև ենթադրվում է մի զեղչված բայական միավոր՝ «...ճամփան, որ *տանում է...*» կամ՝ «դեպի էնտեղ, դեպի տուն *տանող* ճամփան...»: Այդպես էլ՝ կամովին ընտրություն – կամովին /կատարված/ ընտրություն, սեր դեպի մայրենին–սեր /ցուցաբերած/ դեպի մայրենին ևն: Ուրեմն՝ ենթադրվող, զեղչված շարահյուսական միավորը, որ ունակ է պարագա կամ խնդիր լրացում ընդունելու, առկա չէ, և նրա լրացումը փոխանցվել է գոյականին, հանդես է եկել որպես գոյականական անդամի լրացում:

Այսպիսով, որոշյալի՝ գործողության նշանակությամբ օժտված լինելը /բայանուն/ և զեղչումը այն հանգամանքներն են, որոնցով պայմանավորվում է պարագայական և խնդրային որոշիչների գոյությունը: Պետք է տարբերություն դնել ա՛յլ և մյուս կարգի որոշիչների միջև: Առաջինները պարագայական և խնդրային որոշիչներ են, մյուսները՝ բուն որոշիչներ: Առաջիններն առանձնապես լայն գործածություն ունեն խստակցական լեզվում, հրապարակախոսական խոսքում:⁵

Պարագայական որոշիչը գոյականով, մակբայով, կապով ու կապվող բառով արտահայտվող այն լրացումն է, որը ցույց է տալիս որոշյալի հատկանիշը՝ արտահայտելով պարագայական զանազան հանգամանքներ՝ տեղ, ժամանակ, չափ ևն:

Գոյականով պարագայական որոշիչն արտահայտվում է ուղղական և սեռական հոլովներից բացի մյուս բոլոր հոլովներով: Բացառապես պարագայական նշանակությամբ օժտված լինելու շնորհիվ ներգոյական հոլովը բավական կարևոր տեղ ունի շարահյուսական այդ պաշտոնի դրսևորման հարցում: Օրինակներ՝ Հաճելի էր այդ հանդիպումը *Փարիզում*: Նոր բույրը հայրենի գյուղի հակառակ *ծայրում* համագյուղացիների բնակարաններին նման չէր:

Տրական, հայցական հոլովներով արտահայտված պարագայական որոշիչներն հիմնականում արտահայտում են տեղի, ժամանակի գաղափար: Բերենք համապատասխան օրինակներ՝ Չեր հանդիպումները հարևանիս *տանը* բոլորին հայտնի են: Երեխաների զբոսանքը *գետակին* նրանց մեծ հաճույք պատճառեց: Մի հոյակապ շենքի պատի տակ, մայթին, նստել է մի հաշմանդամ, քաջության *մեղալները կրծքին*, երգում է /Ավ. Իսահակյան/: Ներսես Մեծի քարտումը *Պատմոս* նույն կայսեր հրամանով էր /Բաֆֆի/: Նրանց ժամանումը *Գյումրի* հարգելի պատճառով հետաձգվեց:

Տրական հոլովով պարագայական որոշիչ ունեցող շարահյուսական կառույցը հատկանշվում է կիրառական այն յուրահատկությամբ, որ հաճախ հանդես է գալիս վերնագրի դերով՝ Նվեր Վրաստանի բանաստեղծներին /Հ. Թումանյան/, Նամակ ռուսաց թագավորին /Ա. Բակունց/, Խոսք իմ որդուն /Ս. Կապուտիկյան/:

Բացառական, գործիական հոլովներով արտահայտված պարագայական որոշիչները հատկանշվում են իմաստային բազմազանությամբ՝ օժտված լինելով տեղի, ժամանակի, չափի, նպատակի և այլ իմաստներով: Օրինակներ՝ *Դրսից* առաքումները Գյումրի դեռևս շարունակվում են: *Տարիներով* թափառումների ընթացքում շատ դառնություններ է ճաշակել: Հարևան երկիր կարևոր *գործով* մեկնումը հետաձգվեց: Խանի *սպարանքը* շրջապատի փոքրիկ *գյուղով* ընկած էր լեռան լանջին /Գ. Սևունց/:

Պարագայական որոշիչների ձևավորման հարցում ակտիվ դեր ունեն կապերը: Հասկանալի է, որ սույն պարագայում դրանց այն գործածություններն են նկատի առնվում, երբ կապվող բառի հետ հանդես են գալիս որպես բայանվան լրացում կամ ընկալվում են որպես զեղչված, ենթադրվող բայական միավորին վերաբերող կապակցություն: Կասպային կառույցը ասենք Ջիվանու այս տողում բուն որոշիչ է /«Ժոխքում

⁵ Գեղարվեստական գրականությունից քաղված օրինակների հեղինակը նշվում է, իսկ լրագրերից, ամսագրերից և այլ աղբյուրներից քաղված օրինակները տրվում են առանց որևէ նշումի:

էլ իմ ունեցած *կրակի պես* հուր չկա», իսկ հետևյալ օրինակներում՝ պարագայական որոշիչներ՝ *Վերելքը դեպի լեռան հորդառատ աղբյուրները* թեև դժվար, բայց շատ էր հաճելի: Ինչ կասկած, ամեն հայ արտով կամ գործով մասնակից է լինելու էս մեծ հանդեպին *Վարագա բարձունքների վրա* /Հ. Թումանյան/: *Տանտիրոջ ու մեր միջև* տարածայնությունն այնքան մեծ չէր /Շիրվանզադե/ և այլն:

Գալով մակբայով արտահայտվող պարագայական որոշիչներին՝ հետևյալը պետք է նշել: Արդի հայերենում մակբայի գործածությունը որպես բայանվան լրացում այնքան սովորական է, որ կասկածի տակ չպիտի առնվի: Առավել ևս հիմնավոր չի կարելի համարել այն կարծիքը, թե բայանվան հետ գործածված այդպիսի բառերը ոչ թե մակբայ են, այլ՝ ածական: Խոսքը վերաբերում է այսպիսի գործածությունների՝ «Նըրանց հաճախակի հանդիպումները այժմ էլ շարունակվում են», «Հագիվ էր լավում նրանց ցածրաձայն խոսակցությունը», «Մեքենայի այդպիսի արագ ընթացքը զարմացրել էր բոլորին»⁶ Նկատի ունենալով այս գործածությունները՝ Մ. Ասատրյանը գրում է, թե «այսպիսի կիրառությունների դեպքում *հաճախակի, ցածրաձայն, արագ* և նման բառերը մեր կարծիքով ոչ թե մակբայներ, այլ ածականներ են» /ն.տ./: Չգտելով հիմնավորել իր այդ կարծիքը՝ հեղինակն ըստ էության այնպիսի միտք է զարգացնում, թե իբր առհասարակ բայանունները չեն կարող մակբայով լրացում ունենալ: Բայց նա ինչպե՞ս է հիմնավորում այդ միտքը: «Մեր այս մտքի օգտին է խոսում,- գրում է հեղինակը,- թեկուզ և այն, որ բայանուն գոյականների վրա չեն կարող դրվել, ասենք, *որեն* ածանցով կազմված մակբայները. «անսպասելիորեն հանդիպում», «արագորեն ընթացք» և նման տիպի կապակցություններ ժամանակակից հայերենում գոյություն չունեն» /ն.տ./: Ընդունենք, որ այդպիսի կապակցություններ արդի հայերենում գոյություն չունեն, բայց մի՞թե դա հիմնավոր կովան է, որ եզրակացվի, թե դա «ցույց է տալիս, որ *արագ ընթացք, արագ շարժում, հաճախակի հանդիպում, հանկարծակի վերադարձ* և նման կապակցությունները «ածական+գոյական» կապակցություններ են» /ն.տ./: Ինչ է նշանակում *որեն* ածանցով կազմվածները դարձնել մակբայի էտարն և իրապես մակբայները ներկայացնել որպես ածական:

Նկատելի է, որ պարագայական որոշիչի դերով առանձնապես ակտիվ են հանդես գալիս ձևի մակբայները: Օրինակներ՝ Նախադասության միավորների *բառ առ բառ* արտասանությունը նրա համար կարծես խոսելու սովորական եղանակ էր դարձել: Չարմանում են նրա *հանկարծակի* խոռվության վրա /Բաֆֆի/:

Նշենք նաև այլ տեսակի մակբայների գործածություններ պարագայական որոշիչի դերով՝ *Յման* բանտարկությունը գնդակահարությունից լա՞վ է: Երկու օր անց *կրկին* հանդիպումն ուղղակի անսպասելի էր: Լրագրի այդ համարի՝ քաղաքում և *այլուր* տարածումը խիստ անհրաժեշտ համարվեց:

Խնդրային որոշիչը գոյականով և կապով ու կապվող բառով արտահայտվող այն լրացումն է, որ ցույց է տալիս բայանունով, գործողության իմաստով օժտված այլ գոյականներով արտահայտված իրողության հետ կապ ունեցող առարկաներ, անձեր: Ուշագրավ է, որ գոյականը խնդրային որոշիչի ձևավորման հարցում ակնհայտ ակտիվություն է ցուցաբերում սեռական հոլովով, մի հոլովով, որ առհասարակ ասկավ է հանդես գալիս որպես խնդիր լրացում: Ահա սեռական հոլովով արտահայտված խնդրային որոշիչի մի քանի օրինակ՝ *Շենքի* վերանորոգումը ընդամենը մեկ շաբաթ տևեց: *Խնդրի* քննարկումը բավական հաջող էր նախապատրաստված: Այդպես էլ՝ *փողոցի* մաքրումը, *խոզերի* բտումը, *ծառերի* ծերատումը և այլն: Ինչպես հեշտ է նկատել, խնդրային որոշիչի հարցում սեռական հոլովը «նվաճողական» դիրք ունի հայցական հոլովի հանդեպ, բայանուն գոյականների հետ ենթադրելի հայցականի փոխարեն գոյականի սեռական հոլովն է հանդես գալիս:

Այսպիսի սեռականների շարահյուսական պաշտոնի հիմնավոր ճանաչումը կլինի դրանք խնդրային որոշիչ համարելը և ոչ թե՝ հատկացուցիչ կամ բուն որոշիչ: Նման սեռական հոլովաձևերը օժտված են խնդրային նշանակությամբ՝ ցույց տալով այն առարկան, որը բայանվամբ արտահայտված գործողության օբյեկտն է:

⁶ Մ. Ա ս տ ր յ ա ն, *Փամանակակից հայոց լեզու, 1987, էջ 194:*

Ընդունված կարծիք է, որ որոշի պաշտոնով կարող է գործածվել որոշ բառերի բացառական հոլովը՝ *սատինից վզկապ, ոսկուց մատանի, մահուդից վերարկու* և այլն: Այսպիսի բացառականները որպես խնդրային որոշիչ դիտելու առումով ուշագրավ է իրողության այսպիսի ըմբռնումը: Նկատի ունենալով այդպիսի կապակցությունները՝ Մ. Ասատրյանը նշում է, թե դրանք «որպես կանոն, բայական ձևերի զեղչման արդյունք են /սատինից թաշկինակ = սատինից կարված թաշկինակ/»: ⁷ Վերը նշվեց, որ բայական ձևերի զեղչման հետևանքով լրացումն օժտվում է խնդրային և պարագայական նշանակությամբ: Ուրեմն՝ նշված /և նման/ կապակցություններում բացառական հոլովածները խնդրային որոշիչ են: Այդպիսի շարահյուսական պաշտոնով հաճախ են հանդես գալիս անջատման, ներգործման, վերաբերության բացառականները: Օրինակներ՝ Փոխառությունները և փոխազդեցությունները հարևան *ազգերից* սովորական վիճակն է ամեն մի լեզվի /Հ. Թումանյան/: *Նժդեհից* մեջբերումները շատ են Ձեր խոսքում: Հեռվում երևում էր մի շինություն կարմիր *աղյուսից* /Շիրվանզադե/:

Հատկապես հրապարակախոսական խոսքում խնդրային որոշիչների ձևավորման գործում որոշակի է նաև կապային կառույցների դերը: Կապվող բառով մատնանշվում են առարկաներ, անձեր, որոնց նկատմամբ ունեցած զանազան հարաբերություններով բնութագրվում են լրացյալներով արտահայտված իրողությունները: Նշենք տարբեր հարաբերության կապերով մի քանի օրինակ՝ Ամեն զգացմունք *դեպի յուր ծնողը, դեպի յուր ազգն ու հայրենիքը* մեռած էր նրա սրտում /Բաֆֆի/: Փոս ընկած աչքերում միամիտ սեր կար *դեպի խոտը, կովը, ծաղկած սարերը* /Ա. Բակունց/: *Մարդու դեմ* թշնամանքը արատավոր հոգու արտահայտություն է: Զո հավատն *առ Աստված* քեզ կփրկի: Նա յուրաքանչյուրին յուր *հասկացողության համեմատ* պատասխաններով գոհացնում էր /Պոռչյան/:

Այսպիսով՝ ժամանակակից հայերենում լայն գործածություն ունեն երկակի նշանակությամբ օժտված շարահյուսական իրողությունները: Դրանք գոյականական անդամի լրացում որոշիչի հետ առնչվում են նրանով, որ փաստացի դրսևորումով վերաբերում են գոյականների: Այդպիսի շարահյուսական իրողությունները նաև որոշակի առնչություն ունեն բայական անդամի լրացումների հետ նրանով, որ օժտված են պարագայական և խնդրային նշանակությամբ: Հիմնականում այդպիսի երկակի նշանակությամբ օժտված լինելու պատճառով նման լեզվական իրողությունների շարահյուսական պաշտոնի որոշման հարցում գոյություն ունեն տարակարծություններ, հակասական տեսակետներ: Հաշվի առնելով այդպիսի լրացումների նշված իմաստային յուրահատկությունը՝ դրանք ճանաչվելու են որպես պարագայական որոշիչ և խնդրային որոշիչ: Ավելորդ չի լինի ընդգծել, որ վերջիններս ոչ թե լրացման առանձին տեսակ են ճանաչվում, այլ՝ որոշիչ ենթատեսակներ: Խնդրի նման լուծումը կնպաստի ինչպես որոշիչի, այնպես էլ խնդիրների ու պարագաների ավելի հիմնավոր ըմբռնմանը:

ОБСТОЯТЕЛЬСТВЕННОЕ И ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ ОПРЕДЕЛЕНИЕ В СОВРЕМЕННОМ АРМЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

____ Резюме ____

____ В. Мелконян ____

Второстепенные члены предложения, дополняющие существительные, которые имеют обстоятельное и дополнительное значение, требуют отдельного изучения - они представляют реалии, имеющие двойное синтаксическое значение, рассматривающиеся с одной стороны как поясняющие слова именного, а с другой стороны - глагольного члена. Их сходство с поясняющими словами именного члена выражается в том, что фактически они определяют существительное, а сходство с поясняющими словами глагольного члена в том, что они имеют обстоятельное и дополнительное значение.

В статье обосновывается та мысль, что для преодоления разногласий, возникающих при определении синтаксической роли этих реалий, нужно рассматривать их обстоятельные определения («Մեր դեմ առ դեմ հանդիպումը տեղի չունեցավ») и как дополнительные определения («Ունանց հիասրափությունը կյանքից անհաջողության հետևանք է»):

⁷ Մ. Ասատրյան, *Նշված աշխ., էջ 199:*